

Podgorica, 20.01.2014.

***Predlog propisivanja dva nova krivična djela
i dopune krivičnih djela Teško ubistvo (čl. 144) i Teška tjelesna povreda (čl. 151)
u cilju pojačane zaštite novinara u obavljanju profesionalnih zadataka***

Pred Vama je predlog za izmjenu i dopunu Krivičnog zakonika Crne Gore (KZ), koji je NVO Akcija za ljudska prava (HRA) objavila i dostavila Vladi Crne Gore i političkim parlamentarnim strankama u novembru 2010,¹ a koji nudimo kao osnov za raspravu na temu kako izmjenom Krivičnog zakonika obezbijediti pojačanu zaštitu novinara u obavljanju njihove profesije od posebnog javnog interesa, imajući u vidu da se oni u Crnoj Gori nalaze pod povećanim bezbjednosnim rizikom.

Takođe, imajući u vidu zalaganja organizacija advokata i zdravstvenih radnika da se i pripadnicima tih profesija KZ-om obezbijedi pojačana krivičnopravna zaštita, predlog HRA je moguće modifikovati tako da se proširi i na druge koji/e obavljaju profesije od javnog interesa, a koji/e, kao i novinari, nisu službena lica, kojima je KZ već obezbijedio posebnu zaštitu. U tom smislu, u okviru pregleda uporednopravnih rješenja iz krivičnih zakona država kojima je obezbijedena pojačana zaštita novinara,² treba obratiti pažnju na primjere Srbije i Hrvatske, koje pojačanu krivičnopravnu zaštitu pored službenih lica i novinara obezbijeduju i drugim osobama koje obavljaju "posao od javnog značaja" (Srbija), odnosno "odgovornim osobama" (Hrvatska).

"Poslom od javnog značaja" u Srbiji, smatra se "obavljanje profesije ili dužnosti koja ima povećani rizik za bezbednost lica koje ga obavlja, a odnosi se na zanimanja koja su od značaja za javno informisanje, zdravlje ljudi, obrazovanje, javni prevoz, pravnu i stručnu pomoć pred sudskim i drugim državnim organima" (Krivični zakonik, čl. 112, tač. 32, Sl. glasnik RS, br. 85/2005, ... 104/2013). "Odgovornom osobom" u Hrvatskoj, smatra se "fizička osoba koja obavlja posao pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe" (Kazneni zakon, čl. 87, tač. 6, NN 144/12). Detaljnije u nastavku.

¹ Predlog se prvobitno odnosio samo na propisivanje novih krivičnih djela, a 2014. godine je dodat i predlog za dodavanje kvalifikovanog oblika k.d. Teško ubistvo i Teška tjelesna povreda. Predlog je 2010. objavljen u okviru publikacije "Predlog reforme odgovornosti za povredu časti i ugleda u Crnoj Gori – reforma zakona o kleveti i uvredi", autora članica i članova radne grupe NVO Akcija za ljudska prava u sastavu: Ana Vuković, sudija Višeg suda u Podgorici, Dušan Stojković, advokat – stručnjak za medijsko pravo iz Beograda, Tamara Durutović, advokatica iz Podgorice, Veselin Radulović, advokat iz Podgorice, Peter Noorlander, advokat, direktor *Media Legal Defence Initiative* iz Londona, savjetnik, i mr Tea Gorjanc-Prelević, izvršna direktorica Akcije za ljudska prava. Predlog je pored predloga novih krivičnih djela u cilju pojačane zaštite novinara sadržao i predlog dekriminalizacije svih krivičnih djela protiv časti i ugleda iz Glave 17 Krivičnog zakonika (naknadno su dekriminalizovana dva djela iz ove glave, Kleveta i Uvreda), kao i, alternativno, izmjenu formulacije ovih djela, i predlog reforme Zakona o medijima u cilju njegovog upotpunjavanja standardima iz prakse Evropskog suda za ljudska prava koji do danas izostaju iz teksta zakona usvojenih u Crnoj Gori. O ovom predlogu je raspravljano na okruglom stolu održanom 26.11.2010, mada je tada najviše pažnje poklonjeno pitanjima dekriminalizacije Klevete i Uvrede. Predlog je u cjelini dostupan na: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/predlog-reforme-zakon-o-kleveti-i-uvredi.pdf>

² Ovaj dio obrazloženja predloga je takođe dopunjen u januaru 2014. godine.

Predlog izmjena i dopuna Krivičnog zakonika

U okviru Glave XV KZ (Krivična djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina), poslije člana 179, Sprječavanje štampanja i rasturanja štampanih stvari i emitovanje programa, predlaže se dodavanje dva nova člana koja glase:

Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih zadataka

Član 179a

- (1) Ko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrijebiti silu spriječi novinara u vršenju profesionalnih zadataka ili u vezi sa vršenjem profesionalnih zadataka koje preduzima u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje profesionalnog zadatka, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako prilikom izvršenja djela iz stava 1 ovog člana učinilac uvrijedi ili zlostavlja novinara ili mu nanese laku tjelesnu povredu ili prijeti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana izvršeno u grupi ili na organizovan način, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Za pokušaj djela iz st. 1, 2 i 3 ovog člana kazniće se.

Napad na novinara u vršenju profesionalnih zadataka

Član 179b

- (1) Ko napadne ili prijeti da će napasti novinara u vršenju profesionalnih zadataka ili u vezi sa vršenjem profesionalnih zadataka, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1 ovog člana novinaru nanesena laka tjelesna povreda ili je prijeceno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana izvršeno u grupi ili na organizovan način, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Za pokušaj djela iz st. 1, 2 i 3 ovog člana kazniće se.

Predlažemo i dopunu čl. 144, Teško ubistvo, dodavanjem novog oblika djela pod novom tačkom 6:

Teško ubistvo

Član 144

Zatvorom najmanje deset godina ili kaznom zatvora od četrdeset godina kazniće se:

...

- 5) ko liši života službeno ili vojno lice pri vršenju ili u vezi sa vršenjem službene dužnosti;
- 6) ko liši života novinara pri vršenju ili u vezi sa vršenjem profesionalnih zadataka;**

Tačka 6, "ko liši života dijete ili bremenitu ženu", postaje tačka 7;

Tačka 7, "ko liši života člana svoje porodice ili porodične zajednice kojeg je prethodno zlostavljao", postaje tačka 8;

Tačka 8, "ko sa umišljajem liši života više lica, a ne radi se o ubistvu na mah, ubistvu djeteta pri porođaju ili lišenju života iz samilosti", postaje tačka 9.

Predlažemo i dodavanje kvalifikovanog oblika u vidu stava 6 u čl. 151, Teška tjelesna povreda:

Teška tjelesna povreda

Član 151

(1) Ko drugog teško tjelesno povrijedi ili mu zdravlje teško naruši, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko drugog teško tjelesno povrijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usljed toga doveden u opasnost život povrijeđenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oštećen ili oslabljen neki važan dio njegovog tijela ili važan organ ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povrijeđenog ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila smrt povrijeđenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(4) Ko djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

(5) Ko djelo iz st. 1 do 3 ovog člana učini na mah, doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem od strane povrijeđenog, kazniće se za djelo iz stava 1 zatvorom do tri godine, za djelo iz stava 2 zatvorom od tri mjeseca do četiri godine, a za djelo iz stava 3 zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(6) Ko djelo iz st. 1 do 3 ovog člana učini prema maloljetnom licu ili bremenitoj ženi, službenom licu ili novinaru, kazniće se za djelo iz stava 1 zatvorom od jedne do osam godina, za djelo iz stava 2 zatvorom od dve do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3 zatvorom od pet do petnaest godina.

Obrazloženje

Razlog za predložene dopune Krivičnog zakonika

Imajući u vidu učestale napade na novinare u Crnoj Gori, smatramo opravdanim predloge isticane u javnosti u cilju obezbjeđenja njihove pojačane krivičnopravne zaštite³, da bi se ovakvi napadi ili ometanja spriječili i obezbijedio društveni ambijent za slobodu izražavanja. Iako bi najbolji vid prevencije svakako predstavljalo efikasno i djelotvorno procesuiranje i kažnjavanje postojećih slučajeva napada na novinare, smatramo da bi i uvođenje predloženih novih krivičnih djela u KZ - Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih zadataka i Napad na novinara u vršenju profesionalnih zadataka, odnosno dopuna postojećih krivičnih djela Teško ubistvo i Teška tjelesna povreda, moglo doprinijeti odvraćanju potencijalnih počinitelja ovakvih napada ubuduće.

³ Slične inicijative istakle su 2008. godine Socijalistička narodna partija i Pokret za promjene, kao i nevladina organizacija Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS).

Na predloženi način, novinari bi dobili zaštitu u obavljanju profesionalnih zadataka kao i službena lica u obavljanju službenih radnji.⁴ Ovakva zaštita bi bila u skladu i sa međunarodnim i evropskim standardima i praksom Evropskog suda za ljudska prava, koji je u više odluka istakao „pozitivnu obavezu” države na osnovu člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima da obezbijedi sigurno okruženje za uživanje slobode izražavanja (*Özgür Gündem protiv Turske*, 2000; *Dink protiv Turske*, 2010), pa bi se i predloženim izmjenama KZ pomoglo da se ovoj obavezi odgovori.⁵

Rezultati istraživanja javnog mnjenja u Crnoj Gori

U Crnoj Gori su u julu 2012. objavljeni rezultati istraživanja stavova građana o slobodi medija, koje su sproveli Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) – Misija u Crnoj Gori i NVO Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM).⁶ Građani su, između ostalog, upitani da ocjene ozbiljnost problema napada na novinare. Od 1030 ispitanika, preko 30% smatralo je da je to veoma ozbiljan problem, a 37% da je to prilično izražen problem. Apsolutna većina (52%) smatrala je da država treba da usvoji posebne mjere da bi se novinari dodatno zaštitili (26.9% smatralo je da ne treba, dok 21.15% nije imalo stav). *Čak 54.5% ispitanika je izjavilo da bi podržali predlog da se Krivični zakonik izmjeni tako da se napad na novinare kažnjava isto kao napad na službeno lice pri vršenju službene dužnosti (19.4% ne bi podržalo, a 26.4% nije imalo stav).*

Zašto obezbjeđenje statusa službenog lica novinarima nije dobro rješenje

U cilju pojačane zaštite novinara u vezi s obavljanjem njihovih profesionalnih zadataka, propisivanje posebnih krivičnih djela je bolje rješenje od toga da se novinarima obezbijedi status službenih lica zato što se krivičnim djelima protiv državnih organa – službenih lica - štiti zakonito obavljanje službenih radnji, odnosno službene dužnosti. Službene radnje ili dužnosti, koje obavljaju službena lica, po pravilu znače primjenu propisa i drugih odluka nadležnih državnih organa. Profesionalni zadaci novinara nisu isto što i službene radnje. Posebnim krivičnim djelima, odnosno dopunom postojećih k.d. Teško ubistvo i Teška tjelesna povreda, treba posebno zaštititi društveni i individualni interes za neometano obavljanje novinarske profesije, kao posla od javnog interesa, koji očigledno u Crnoj Gori nosi povećan rizik za bezbjednost lica koje ga obavlja. Na ovaj način se izbjegava i nepotrebno i nemoguće izjadnačavanje novinara sa službenim licima u ostalim situacijama predviđenim KZ-om, kojima je, npr, propisano i strožije kažnjavanje službenih lica za izvršenje određenih krivičnih djela.

Predložene izmjene izrađene su po uzoru na krivična djela kojima se štite službena lica

⁴ S tim što bi u okviru k.d. Teška tjelesna povreda trebalo dodati i pojačanu zaštitu i službenih lica i novinara, kako je predloženo.

⁵ Za međunarodne standarde na nivou Ujedinjenih Nacija, vidi i član 2, st. 2 i 19 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, na osnovu kojih država ima pozitivnu obavezu da obezbijedi uživanje slobode izražavanja i to usvajanjem odgovarajućih zakona i mjera – vidi Opšti komentar br. 31 Komiteta za ljudska prava, tač. 80, "Priroda opštih pravnih obaveza država ugovornica", iz 2004. godine (Human Rights Committee, General Comment No. 31 [80] – "The Nature of the General Legal Obligations Imposed on States Parties to the Covenant", 2004). Vidi i *The UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity* (Akcioni plan Ujedinjenih nacija o bezbjednosti novinara i nekažnjivosti). Vidi i preporuku međunarodne konferencije o bezbjednosti novinara, Varšava, april 2013, na temu "Kako unaprijediti bezbjednost novinara", tačka 4: "Vlade treba da obezbijede uslove za bezbjedno okruženje za medije da bi se novinarima omogućilo da obavljaju svoj posao nezavisno i bez uznemiravanja, pored ostalog i jačanjem pravnog okvira i primjenom takvog okvira" (*Recommendations of the international conference on the safety of journalists Warsaw, 23 -24 April 2013 on How to improve the safety of journalists*).

⁶ Stavovi građana o medijskim slobodama u Crnoj Gori, jul 2012, <http://www.osce.org/me/montenegro/97479>

Predložena krivična djela za zaštitu novinara temelje se na opisu krivičnih djela Sprječavanje službenog lica u obavljanju službene radnje (čl. 375 KZ)⁷ i Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti (čl. 376 KZ)⁸ kao i kaznama propisanim za ta djela. Izuzetno, za razliku od kazne propisane za kvalifikovani oblik krivičnog djela u čl. 375, st. 2 KZ, u našem predlogu novog člana 179a st. 2 predviđena je viša kazna - u rasponu od 3 mjeseca do 5 godina (smatramo da je u čl. 375, st. 2 KZ došlo do previda jer je nelogično propisana ista kazna za kvalifikovani oblik djela kao i za njegov osnovni oblik).

Imali smo u vidu i da navedena krivična djela razlikuju kazne u odnosu slučaj kada je djelo izvršeno prema "službenom licu" odnosno prema "sudiji ili državnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprječavanja ili otkrivanja krivičnog djela, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode", pa se sudije i državni tužioci, policajci i zatvorski službenici štite višim kaznama, od šest mjeseci do pet godina zatvora, koje odgovaraju kaznama propisanim u Srbiji i za ugrožavanje sigurnosti odnosno prijetnje novinarima. Smatramo da bi sva službena lica, uključujući sudije, tužioce, policajce i zatvorske službenike, kao i novinare trebalo zaštititi istim, višim kaznama, od šest mjeseci do pet godina zatvora. Naš predlog u odnosu na novinare je zasad upodobljen visini kazne propisane za "službena lica" i odgovara visini kazne za postojeći kvalifikovani oblik krivičnog djela Ugrožavanje sigurnosti iz čl. 168, st. 2.⁹

⁷ Član 375

(1) Ko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrijebiti silu spriječi službeno lice u vršenju službene radnje koju preduzima u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako prilikom izvršenja djela iz stava 1 ovog člana učinilac uvrijedi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku tjelesnu povredu ili prijeti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ko djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učini prema sudiji ili državnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprječavanja ili otkrivanja krivičnog djela, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Za pokušaj djela iz st. 1 i 2 ovog člana kazniće se.

(5) Ako je učinilac djela iz st. 1 do 3 ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi od kazne.

⁸ Član 376

(1) Ko napadne ili prijeti da će napasti službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1 ovog člana službenom licu nanesena laka tjelesna povreda ili je prijećeno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ako je djelo iz st. 1 i 2 ovog člana učinjeno prema sudiji ili državnom tužiocu u vezi sa vršenjem njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbjednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Za pokušaj djela iz stava 1 ovog člana kazniće se.

(5) Učinilac djela iz st. 1 do 3 ovog člana koji je bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

⁹ Član 168

(1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tog lica ili njemu bliskog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko djelo iz stava 1 ovog člana učini prema više lica ili ako je djelo izazvalo uznemirenost građana ili druge teške posljedice ili je učinjeno iz mržnje, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Krivičnom djelu Teško ubistvo (čl. 144), predlaže se dodavanje nove tačke kojom bi se za ubistvo novinara obezbijedila strožija kazna, kakva je obezbijedena i za ubistvo službenog ili vojnog lica.

Krivičnom djelu Teška tjelesna povreda (čl. 151), predlaže se dodavanje još jednog kvalifikovanog oblika u slučaju kada je djelo izvršeno prema novinaru, službenom licu, maloljetnom licu ili bremenitoj ženi. (Uočili smo da KZ nije propisao kvalifikovan oblik ovog djela ni u slučaju kada je izvršeno prema službenom licu, pa je ovo prilika i da se taj propust otkloni).

Uporednopravna rješenja

Srbija

U Krivičnom zakoniku Republike Srbije¹⁰, propisana je posebna zaštita novinara i drugih lica koja obavljaju "posao od javnog značaja", u okviru krivičnih djela Ugrožavanje sigurnosti (čl. 138, st. 3), Teško ubistvo (čl. 114, tač. 8) i Teška telesna povreda (čl. 121, st. 6). Kako je u uvodu navedeno, "poslom od javnog značaja smatra se obavljanje profesije ili dužnosti koja ima povećani rizik za bezbjednost lica koje ga obavlja, a odnosi se na zanimanja koja su od značaja za javno informisanje, zdravlje ljudi, obrazovanje, javni prevoz, pravnu i stručnu pomoć pred sudskim i drugim državnim organima" (čl. 112, tač. 32, Značenje izraza, KZ Srbije).

Kao kvalifikovani oblik krivičnog djela Ugrožavanje sigurnosti, kažnjiv zatvorskom kaznom od šest mjeseci do pet godina, propisano je izvršenje djela prema "licu koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja u vezi sa poslovima koje obavlja". Ista kazna propisana je i za ugrožavanje sigurnosti predsjednika Republike, narodnog poslanika, predsjednika Vlade, članova Vlade, sudije Ustavnog suda, sudije, javnog tužioca i zamjenika javnog tužioca, advokata i policijskog službenika (čl. 138, st. 3).

U Srbiji je "lišavanje života lica koje obavlja poslove od javnog značaja u vezi sa poslovima koje obavlja" propisano kao oblik Teškog ubistva (čl. 114, tač. 8) i kažnjivo kaznom zatvora od najmanje deset godina ili od trideset do četrdeset godina. Takođe, strožije se kažnjava i izvršenje k.d. Teška telesna povreda prema "maloletnom licu ili bremenitoj ženi ili licu koje obavlja poslove od javnog značaja" (čl. 121, st. 6), kaznom zatvora od jedne do osam godina, odnosno od dve do dvanaest godina, ili pet do petnaest godina, zavisno od toga da li je u pitanju osnovni oblik djela ili teže posljedice.

Hrvatska

Kazneni zakon Hrvatske (NN 144/12) propisuje krivično djelo Prijetnja, čiji kvalifikovani oblik podrazumijeva izvršenje djela prema "službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njezinim radom ili položajem ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom..." i kaznu od šest mjeseci do pet godina zatvora.¹¹ Ovo krivično djelo odgovara našem k.d. Ugrožavanje sigurnosti, s tim što je kazna za kvalifikovani oblik viša od one koju propisuje KZ Crne Gore (za tekst ovog člana vidi fusnotu 8).

(3) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinilo službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

¹⁰ Službeni glasnik RS", бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012 i 104/2013.

U okviru krivičnog djela Povreda slobode mišljenja i izražavanja misli (čl. 127), propisano je i da će se kaznom do jedne godine zatvora kazniti onaj ko "novinaru protupravno uskrati ili ograniči slobodu izvještavanja". Slično tome, KZCG u čl. 179 propisuje k.d. Povreda slobode govora i javnog istupanja, i propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine za onoga "ko drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja".

Rusija

Krivičnim zakonom Rusije (čl. 144), propisano je k.d. Sprečavanje novinara u vršenju profesionalne dužnosti¹²:

1. Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti putem prinude da šire ili ne šire informacije kazniće se novčanom kaznom u iznosu od 80 000 rublji na iznos zarade ili drugog prihoda za period od šest mjeseci, ili prinudnim radom od 360 časa ili društveno korisnim radom u periodu od jedne godine.
2. Ako isto djelo protiv novinara počini lice u vršenju službene dužnosti, kažnjava se novčanom kaznom u iznosu od 100 000 do 300 000 rublji na iznos zarade ili drugog prihoda u period od jedne do dvije godine, društveno korisnim radom do 480 časova ili prinudnim radom u periodu od dvije godine, uz suspenziju na tri godine ili trajno, ili lišavanjem slobode na period od dvije godine, uz suspenziju sa službene pozicije na period od tri godine ili trajno.

Kazakhstan i Kirgistan

Krivični zakon Kazahstana, u čl. 155¹³, i Krivični zakon Kirgistana¹⁴, slično kao ruski, propisuju k. d. Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti na isti način:

1. Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti, putem prinude da šire ili ne šire informacije, kazniće se novčanom kaznom u iznosu od pedeset do sto mjesečnih indeksa procjene (minimalne zarade), ili u iznosu zarade ili drugih prihoda osuđenika za period do mjesec dana, ili društveno korisnim radom u periodu do 180 časova, ili prinudnim radom na period do jedne godine.

¹¹ Prijetnja, čl. 139

(1) Tko drugome ozbiljno prijete kakvim zlom da bi ga ustrašio ili uznemirio, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko drugome ozbiljno prijete da će njega ili njemu blisku osobu usmrtniti, teško tjelesno ozlijediti, oteti, ili mu oduzeti slobodu, ili nanijeti zlo podmetanjem požara, eksplozijom, ionizirajućim zračenjem, oružjem, opasnim oruđem ili drugim opasnim sredstvom, ili uništiti društveni položaj ili materijalni opstanak, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. i 2. počinjeno prema službenoj ili odgovornoj osobi u vezi s njezinim radom ili položajem ili prema novinaru u vezi s njegovim poslom, ili prema većem broju ljudi, ili ako je prouzročilo veću uznemirenost stanovništva, ili ako je osoba kojoj se prijete dulje vrijeme stavljena u težak položaj, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka progona se po privatnoj tužbi, a kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka progona se po prijedlogu, osim ako je djelo iz stavka 1. ili 2. počinjeno iz mržnje, prema djetetu ili osobi s teškim invaliditetom ili bliskoj osobi.

¹² Krivični zakon Rusije 13.06.1996. N 63-Φ3: http://www.consultant.ru/popular/ukrf/10_27.html#p2075 ili <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/7>

¹³ <http://legislationline.org/download/action/download/id/1681/file/ca1cfb8a67f8a1c2ffe8de6554a3.htm/preview>

¹⁴ http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=248664

2. Ako isto djelo izvrši lice u vršenju službene dužnosti, ili ako se djelo izvrši uz nasilje ili prijetnje nasiljem, kazniće se prinudnim radom na period do dvije godine, ili kaznom zatvora u trajanju do tri godine uz suspenziju sa funkcije ili lišavanje prava da obavlja određene djelatnosti u trajanju do tri godine ili bez toga.

Tadžikistan

Krivični zakon Tadžikistana propisuje u čl. 162 krivično djelo Sprečavanje novinara u vršenju profesionalne dužnosti, detaljnije u odnosu na Rusiju, Kazahstan i Kirgistan:

1. Ometanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti u bilo kom obliku, putem prinude da šire ili ne šire informacije, uz prijetnje nasiljem, uništavanje ili oštećivanje njihove imovine, širenje klevete i laži i drugih izmišljenih informacija javnosti, primoravajući žrtvu da te informacije čuva kao tajnu, kao i uz prijetnje povredom prava i zakonskih interesa novinara su kažnjivi novčanom kaznom u iznosu od 500 do 800 minimalnih mjesečnih zarada ili kaznom od dvije godine prinudnog rada, ili kaznom zatvora od šest mjeseci.

2. Ko isto djelo počini:

a) uz upotrebu sile;

b) uz uništavanje ili oštećivanje imovine;

c) pri vršenju službene dužnosti,

kazniće se ograničenjem slobode do tri godine, ili kaznom zatvora do pet godina, uz suspenziju sa funkcije ili lišavanje prava da obavlja određene djelatnosti u trajanju do tri godine ili bez toga.

Bjelorusija

Krivični zakon Bjelorusije, u članu 198 propisuje krivično djelo Sprečavanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti¹⁵:

Sprečavanje novinara u vršenju svojih profesionalnih dužnosti na bilo koji način, kao i primoravanje novinara da šire određene informacije ili zabrana da šire informacije, učinjeno uz nasilje ili prijetnje, uništenje ili oštećenje njihove imovine, kršenje njihovih prava i legitimnih interesa – kažnjivo je novčanom kaznom, ili uz suspenziju sa funkcije ili lišavanje prava da obavlja određene djelatnosti, ili ograničenjem slobode u trajanju do tri godine ili kaznom zatvora u istom trajanju.

Gruzija

Krivični zakon Gruzije, u članu 154 propisuje krivično djelo Nezakonito ometanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti¹⁶:

1. Nezakonito ometanje novinara u vršenju profesionalnih dužnosti, odnosno prinude da šire ili ne šire informacije, kažnjivo je novčanom kaznom ili društveno korisnim radom od 120 do 180 časova ili prinudnim radom do dvije godine.

2. Ako je isto djelo izvršeno uz upotrebu nasilja, prijetnji nasiljem ili od strane lica prilikom vršenja službene dužnosti - kažnjivo je novčanom kaznom uz pritvor u trajanju do dva mjeseca ili kaznom

¹⁵ http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=230038

¹⁶ http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=209028

zatvora u trajanju od dvije godine, uz suspenziju sa funkcije ili lišavanje prava da obavlja određene djelatnosti u trajanju do tri godine ili bez toga.

Meksiko

Jedna od najopasnijih zemalja za novinare u svijetu je Meksiko. Novinari koji ukazuju na probleme organizovanog kriminala, trgovine drogom i korupcije, redovno su napadani i ubijani. Od 2000. godine više od 72 novinara je ubijeno, a veliki broj njih je kidnapovan ili je nestalo. Pod pritiskom organizacija građanskog društva, 2006. je osnovano Specijalno tužilaštvo za zločine protiv novinara i uspostavljen poseban zaštitni mehanizam 2010. Međutim, ovi napori nisu donijeli očekivani uspjeh, pa je u junu 2012. usvojen Zakon o zaštiti boraca za ljudska prava i novinara, kojim je uveden novi zaštitni mehanizam za novinare i aktiviste za ljudska prava, koji je uspostavio nadležnost saveznih organa za procesuiranje krivična djela izvršena prema novinarima i propisao posebne zaštitne mjere za one čija je bezbjednost ugrožena.¹⁷

¹⁷ Report: "Protecting Journalists and Human Rights Defenders in Mexico", autor Viviana Giacaman, director of Latin America programs and Mariclaire Acosta, Mexico project director (informacija dostupna na linku: <http://www.freedomhouse.org/article/protecting-journalists-and-human-rights-defenders-mexico>).